

Papers

de comunicació científica

juliol
setembre - 05

41

Entrevista a **Claudi Mans** científic activista de la comunicació científica

«Divulgar la teva recerca ajuda
a tenir més recursos»

Actualitat

Indicadors de comunicació
científica

Jornades d'Informació
Ambiental:

Pla de l'Energia a Catalunya

La grip aviària

Papers de Comunicació Científica

és una publicació de l'Associació Catalana de Comunicació Científica, té periodicitat trimestral, i ha estat creada per informar i constituir un vehicle de l'expressió científica i corporativa dels seus associats. Tots els articles van signats, ja que reflecteixen l'opinió dels seus autors, que es fan responsables dels seus continguts.

Edita

Associació Catalana de Comunicació Científica.

Consell Editorial

Joaquim Elcacho,
Mercè Piqueras,
Cristina Ribas,
Lluís Reales,
Jaume Estruch,
Pau Senra.

Coordinació

Pau Senra.

Secretaria

Mònica Viñas.

© Papers de Comunicació Científica.

Es permet la reproducció del contingut d'aquesta publicació, sempre que se'n faci constar la procedència.

Redacció i administració

Rambla de Catalunya 10 1r
08007 Barcelona.
Tel.: 93 412 11 11
Fax: 93 317 83 86
<http://www.acccnet.net>
correu-e: accc@fcr.es

Producció editorial

Rubes Editorial, S. L.
Sicília 236 Bis 2n 2a
08013 Barcelona.
Tel.: 93 231 12 00
Fax: 93 231 12 01
correu-e: rubes.editorial@rubes.es

Impressió

Grup 4 S.A.
Dipòsit legal: B-34311/96

Foto de coberta:
recerca als laboratoris de Novartis

Aquesta revista es publica amb l'ajut del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI) de la Generalitat de Catalunya

Editorial

Aquest curs tindrem vestits nous?

Lluís Reales

3

Papers interns

4

Eines del comunicador
Indicadors de comunicació científica

Pau Senra

6

Entrevista

Claudi Mans

8

Secció de joves

Coses que passen en un núvol fosc

Belén López

10

Notícies

12

Racó de la llengua

La grip aviària

Mercè Piqueras

13

Entitats col·laboradores

Instituto Novartis de Comunicació en Biomedicina

14

Ploma caudal

16

Associació Catalana de Comunicació Científica. Entitats col·laboradores

Generalitat de Catalunya
Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació

Ajuntament de Barcelona

NOVARTIS

AQITRE

Pfizer

Agbor

feiQue

ESTEVE

USP

Instituto Universitario Dexeus
Barcelona

gasNatural

Ciment Català

editorial

Aquest curs tindrem vestits nous?

Des de fa uns anys, la comunicació científica a Catalunya no ha canviat massa el seu vestuari. Els dissenys, els tons, els colors i estampats que utilitzem no han aconseguit interessar ni seduir massa persones alienes a la tribu dels comunicadors científics. Les raons han estat debatudes mil i una vegades.

Certament una primera mirada, apressada, sobre la realitat mostra que la temàtica científica, dins el sistema comunicatiu català –això existeix?–, ocupa la part baixa de la classificació. Està clar que no disposem d'una «Brunete mediàtica» i, per tant, els grans protagonistes de la comunicació científica en els *vells* mitjans acostumen a ser la NASA, un grup d'investigadors d'alguna universitat dels Estats Units –darrerament, també asiàtiques– i/o una figura que vol tornar a casa. Però la realitat, tossuda o no, té més capes que una cebeta. I fins i tot, en l'àmbit de la comunicació científica a Catalunya, les capes comencen a ser una mica més visibles, em sembla que des de finals del curs passat. Per tant, tindrem vestits nous aquest curs?

Sobre la taula hi ha diverses iniciatives que albiren nous escenaris. En primer lloc, una

iniciativa, el Consell Català de la Comunicació Científica, conegut com C4, que pretén contribuir a la irrupció de la ciència en la cultura popular, inspirant i generant impactes que fomentin opinió sòlida i esperit crític entre la ciutadania. La llavor del C4 ha estat plantada per la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació (FCRI), que lidera Enric Banda. El C4 ha expressat, potser amb més força que mai, les tensions, competències i defenses gremials entre els diversos sastres/artesans de la comunicació científica a casa nostra. Els reptes del C4 són molts; un parell són clau: en primer lloc, integrar el conjunt d'iniciatives impulsades en els darrers anys a Catalunya; en segon, treballar amb visió de futur, és a dir, des de la societat del coneixement i amb els instruments que estan construint aquesta societat. El procés està obert.

Hi ha altres iniciatives no menys importants en aquest procés de canvi de *look* que em sembla que ha iniciat la comunicació científica a casa nostra. Des de les institucions, dos signes: s'ha creat el premi Ramon Margalef, que esdevindrà el més ben dotat de la Generalitat de Catalunya, i que, aquest any, els premis Nacionals de Cultura incorporen l'àmbit del pensament i la cultura científica. Petites passes però significatives. Pel que fa a les iniciatives pròpiament periodístiques, cal destacar, entre moltes altres possibles, la revista *Mètode*, editada per la Universitat de València, una excel·lent revista de divulgació científica; la revista electrònica *Sostenible*, que ha

esdevingut una referència de la informació ambiental local, i l'aposta per la informació científica de Catalunya Cultura. Finalment, vull subratllar un fet que em sembla fonamental per canviar la imatge de la comunicació científica a Catalunya i acostar-la a més ciutadans. Des d'altres àmbits del coneixement, hi ha un interès creixent per la ciència. Dos exemples: 1) prestigiosos cuiners catalans han creat, amb el suport de Caixa Manresa, l'anomenat projecte Alicia (Alimentació i Ciència). Estan construint un laboratori per fer R+D en un poblet del Bages. 2) El KRTU, que lidera Vicenç Altaió, ha organitzat aquest setembre unencontre internacional que portava per títol «Física de l'estètica». Precisament, aquests punts de trobada, fronterers entre la ciència, l'art i el pensament poden ser uns dels camps més fèrtils per acostar la ciència a altres formes de coneixement i també al conjunt de la societat.

Per tant, ja des de principi de curs tot apunta que la comunicació científica a Catalunya pot ampliar vestuari. Noves mirades s'acosten a la ciència. Dins de la tribu hi ha certa agitació. Projectes impulsats amb més ganes que recursos sobreviuen. Veurem si ens acabem posant els vestits nous i com ens llueixen.

Lluís Reales

lluisreales@periodistas.org

papers interns

VI Jornades d'Informació Ambiental: Pla de l'Energia a Catalunya

El 29 de juny es van celebrar al Col·legi de Periodistes les VI Jornades d'Informació Ambiental organitzades pel Grup d'Informació Ambiental (GIA) de l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC)

El tema d'enguany fou el *Pla de l'Energia a Catalunya* una qüestió clau que marcarà el futur del país tant per l'impacte social i ambiental com per l'econòmic. En el moment de les jornades, el Pla havia generat un ampli debat que el Govern de la Generalitat va decidir obrir oficialment durant dos mesos a la participació ciutadana. El tema implica molts agents i enguany a part dels ponents es va convocar una «fila 0» per tal que poguessin assistir-hi el màxim de persones que intervernen en el Pla i garantir una visió el més àmplia possible de la qüestió.

Els ponents foren: Ignasi Nieto, sotsdirector de l'Institut Català d'Energia, del Departament de Treball i Indústria; Manuel de Delàs, secretari general de l'Associació de Producció d'Energies Renovables – APPA; Salvador Guillermo, director de Servei d'Estudis del Foment de Treball; i Miguel Muñoz, d'Ecologistes en Acció. Va moderar el debat Jordi Martí, cap d'informatius de Radio Barcelona –

VI Jornades d'Informació Ambiental, dedicades al Pla de l'Energia a Catalunya

Cadena SER, membre del GIA-ACCC. A la fila 0 van assistir: Miquel Reñé, cap de comunicació i promoció de l'Agència d'Energia de Barcelona; Alejandro Josa, de Ciment Català; Jordi Torres, d'ACITRE; i José Enrique Vázquez, de l'Agrupació Catalana d'Enginyeries i Consultories Mediambientals (ACECMA).

Directori de socis

En breu estarà disponible el directori de socis i sòcies de l'ACCC a través del web. Aquest directori solament mostrarà el nom del soci/a. Si

algú desitja facilitar més informació, l'ACCC establirà un enllaç entre el seu nom i el web que l'associat/da indiqui.

➔ Per enviar els vincles dirigiu-vos a: acc@fcr.es.
<http://www.acccnet.net/directori-de-socis.htm>

Ambientalització a publicitat

«Projecte d'ambientalització de les campanyes de publicitat en premsa, ràdio i televisió» és la proposta que el Grup d'Informació Ambiental (GIA) de l'ACCC coordinarà aquest 2005 dins la sectorial de comunicació de l'Estratègia Catalana d'Educació Ambiental (ECEA), del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Anireu trobant informació al web de l'ACCC.

Professionals i mitjans de comunicació científica i de salut

«El Directori de comunicació científica i de salut. Professionals i mitjans de comunicació a Catalunya, 2005» ja s'ha posat en marxa i sortirà a principis de l'any 2006. Aquest Directori ha estat promogut i gestionat per l'ACCC, amb la col·laboració de l'Institut Novartis de Comunicació en Biomedicina (INCB).

El Directori, que podrà consultar-se per internet, és una eina necessària i de gran utilitat per als professionals de la comunicació, per als especialistes, experts, investigadors i acadèmics, i per a institucions i companyies públiques i privades que centren la seva activitat en aquests àmbits.

L'ACCC està recollint dades per a la seva elaboració. Per tal d'assegurar que la informació que hi contindrà sigui veraç, fiable i completa, us preguem que si encara no heu rebut el formulari per emplenar us poseu en contacte amb nosaltres.

Podeu obtenir més informació sobre el Directori, trucant al **93 231 12 00** o enviant un missatge a directori.ccs@rubes.es

Difusió de les novetats dels socis

Des de la Junta recordem a tots els socis/ies que tant el web com aquest butlletí són oberts a rebre comentaris i novetats. Animem els socis a enviar notícies per als breus i articles de fons o ofertes per a la Borsa de Treball.

➔ www.acccnet.net

Nova secció de ciència a TV3

El soci de l'ACCC, Dani Jiménez, ens informa que cada dimecres per la tarda a TV3, i dins del programa El Club, hi ha un nou espai de ciència. L'objectiu d'aquesta secció és apropar la ciència als espectadors d'una manera senzilla, clara i divertida. Durant poc més de deu minuts s'expliquen temes curiosos i propers, des de com s'ho fan els cànirs per refredar l'aigua del seu interior fins a veure i comprovar com funcionen els bolquers.

Desaparició del suplement del diari Avui

Cal lamentar un cop més la desaparició d'un suplement de ciència. Ara ha estat el suplement de Ciència i Medi Ambient que el diari AVUI publicava cada dissabte. El nostre suport a tot l'equip i col·laboradors del suplement.

Setmana de la Ciència (SC'05)

Enguany, l'ACCC col·labora a la Setmana de la Ciència en dues activitats organitzades conjuntament amb altres entitats. D'una banda, el taller «**La cuina a la llar: plaer, tradició i ciència**» (2a edició), organitzat per la Comissió per la Igualtat, del Districte de les Corts, amb la col·laboració de l'ACCC, el Centre d'Ensenyament Superior de Nutrició i Dietètica de la Universitat de Barcelona i la Regidoria de la Ciutat del Coneixement de l'Ajuntament de Barcelona. Aquest taller pràctic sobre les ciències en la cuina domèstica es va dur a terme al Mercat de les Corts, de Barcelona. Es tracta d'un taller amb preparacions culinàries per mostrar al públic com la ciència esdevé cuina que ens pot proporcionar qualitat nutricional i plaer. Es comenta i experimenta la influència de les tècniques culinàries en la qualitat nutricional dels aliments (bullit/vapor, fregit, incorporació d'aire, tractament mecànic, etc.) i es distribueixen les receptes empaquetades.

I mostra de llibres de ciència

La segona activitat en què participa l'ACCC és el **Simposi «El llibre de ciència: passat i present en clau de futur»**, dins de la I Mostra de Llibres de ciència, que neix amb la idea de convertir-se en un encontre anual on s'hi podran trobar tant els fons editorials que ja es consideren clàssics com els catàlegs i les novetats més recents. En el simposi es debat el paper del llibre de ciència al llarg de la història, així com quines són les seves

expectatives cap al futur. Un espai per reflexionar i debatre sobre la funció i el significat del llibre de ciència: primer en el context general de la transmissió de coneixement i després en el més específic, d'apropar al ciutadà l'emoció de la descoberta científica i algunes de les claus que poden ajudar-lo a ser un ciutadà del seu temps.

En el simposi intervenen persones del món de l'edició, escriptors, agents literaris, editors i llibreters: Jon Turney, Josep Pardo-Tomás, Emilio Manzano, Jorge Wagensberg, Carles Lalueza, Mònica Martí, Conxita Guixà, Jaume Estruch, Sophie Bancquart, Antonio López Lamadrid, Gonzalo Pontón, Jesús Fernández Pérez i John Wilbanks. Tots ells han intentat respondre a preguntes com quina és la funció del llibre de ciència en la història del pensament, per què les editorials i els agents literaris decideixen publicar ciència i què cal fer per arribar a un públic cada cop més ampli.

La mostra, organitzada per l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) i CosmoCaixa, amb la col·laboració de l'ACCC, entre altres entitats, constitueix un important pas en la promoció i divulgació de la cultura científica.

Actualització del web del DURSI per a la difusió de la ciència

El Departament d'Universitats Recerca i Societat de la Informació (DURSI) ha obert un nou espai en el seu web, especialment sobre divulgació científica on recull totes les iniciatives del Departament en aquesta matèria:

➔ http://www10.gencat.net/dursi/ca/re/d_cientifica.htm

Indicadors de comunicació científica

Transparència i complexitat, a la recerca de nous indicadors

Presentació

Tot procés té en cada moment un estat (posició en un moment donat), un ritme (la velocitat de canvi, ràpida o lenta) i una evolució (acceleració augmentant la velocitat o disminuint la velocitat). La difusió i l'impacte de la recerca científica a la societat (li diguem com li diguem) no en són excepcions. Per poder trobar aquestes dades disposem de diferents indicadors de moltes parts de tot el procés i de diversos àmbits geogràfics, però en aquests moments totes aquestes *imatges* resulten incompletes.

Cal començar a fer recerca en indicadors a diferents nivells. Recerca de noves dades i treballar per la transparència de dades existents (sobretot moltes de públiques que són de difícil accés), encreuament de diferents indicadors, comparació d'indicadors al llarg del temps, realització de consultes pilot, etc.

Tipologies

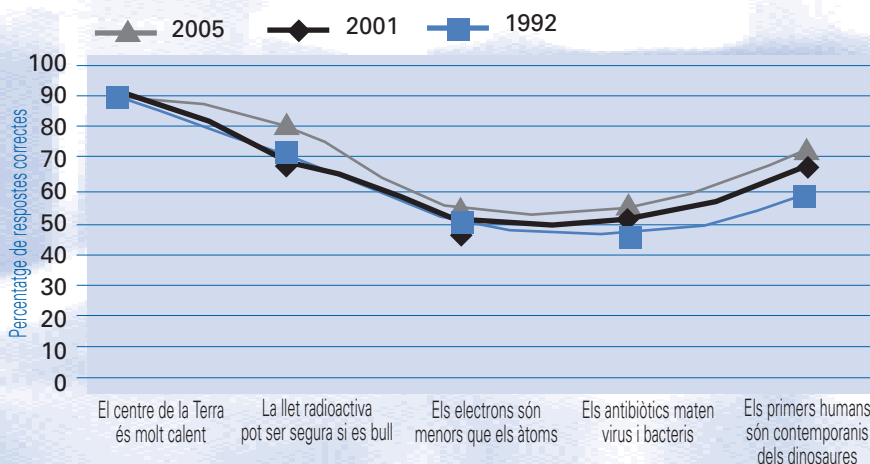
Per començar podríem dividir els indicadors actuals entre els que fan referència l'opinió de la gent i els que ens mostren el consum de la gent. Dins els indicadors d'opinió, hi ha les enquestes d'hàbits culturals, estudis de percepció social de la ciència, enquestes vinculades a productes (exposicions, itineraris, revistes, tallers, etc.). Entre els estudis de consum i ús, que sempre cal tractar ponderant-ne les dades, hi ha: nombre

Més enllà de les intuïcions i veritats que cadascú assumeix segons el seu entorn immediat i la seva visió del marc general, si volem consensuar solucions ens caldrà trobar més i millors indicadors de l'estat, el ritme i l'evolució de la difusió i de l'impacte de la recerca científica a la societat.

i *share* de programes de la televisió, nombre i índex d'audiència de programes de ràdio, nombre i vendes de llibres, préstec de llibres a biblioteques, nombre, activitats i visites a museus i centres de ciència; suplementes de ciència, vendes de revistes de ciència, consulta de webs, qualitat de l'ensenyament, opcions de batxillerat i de carrera università-

ria que escullen els alumnes d'ESO, empreses que demanen projectes d'I+D+I, entitats que fan activitats a la Setmana de la Ciència, entitats que demanen ajuts al DURSI i al MEC (temàtiques i quantitats), participants de diverses fires i trobades de la ciència, etc.

Els estudis d'opinió han de seguir unes metodologies de recollida de

Gràfic sobre l'evolució de respostes correctes sobre certs conceptes científics durant 1992, 2001 i 2005, en població de 15 a 24 anys (Font: Unió Europea, 2005)

dades molt curoses per no tenir greus esbiaixos; i els estudis de consum i ús cal que presentin les dades molt clarament en el marc corresponent i indicant possibles errors de lectura que es podrien fer en no conèixer el global de les dades. Per exemple: si es diu que *Muy Interesante* és la segona revista amb més lectors de l'Estat, darrera d'una revista del cor, sense saber el nombre global de revistes que es venen i les vendes per temàtiques, fa difícil saber si la ciència interessa molt o si *Muy Interesante* acapara la gran majoria de lectors de ciència sense que aquests siguin molts, dins el conjunt.

Paral·lelament caldrà sempre acotar el que s'entén per ciència i a quines de les seves seccions ens dirigim: recerca, natura i medi ambient, salut, tècnica (automòbils, motos,...), tecnologia (informàtica, fotografia,...), educació, política i gestió,....

La comparació (treballar per tal que es puguin comparar) dels estudis d'opinió amb les dades de consum suposa un grau més de complexitat que ens presenta la diferència entre el que la gent fa i el que la gent percep que fa. Tota aquesta informació ens pot servir per fer millor les posteriors recerques i anar afinant molt més els indicadors i les eines per treballar.

De totes aquestes opcions, en aquest article volem oferir una breu selecció de diferents indicadors de temàtica ample que poden fer-se servir per contrastar-se amb altres de temàtica més específica o àmbits més locals, perquè són assequibles a internet i molts d'ells fins i tot tenen accessibles totes les seves dades, tot i que encara hi ha institucions públiques o semipúbliques que no alliberen aquestes dades i només ens presenten els resultats generals. La breu selecció d'estudis que presentem són força coneguts i tenen un rigor de metodologia reconegut àmpliament dins el que és aquesta tipologia d'estudi.

Pau Senra

Qualitat Kultura, SCCL

ESTUDIS D'OPINIÓ

Estudi: *Percepción Social de la Ciencia y la Tecnología en España 2004*

Font: FECYT

Data: juny 2005

Web: http://www.fecyt.es/documentos/Libro_version_final.pdf

Estudi: *Europeans, Science and Technology*

Font: UE

Data: juny 2005

Web: http://europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_224_report_en.pdf

Estudi: *Encuesta de hábitos y prácticas culturales en España*

Font: SGAE

Data: maig 2005

Web: <http://www.artenetsgae.com/anuario/EncuestaHabitos2005/home.htm>

ESTUDIS DE CONSUM I ÚS

Estudi: *Estudio General de Medios*

Font: Asociación para la Investigación de Medios de Comunicación (AIMC)

Data: maig 2005

Web: <http://download.aimc.es/aimc/02egm/resumegm205.pdf>

Estudi: *El sector de la cultura a Catalunya: una aproximació econòmica*

Font: Nota d'Economia 76-77. Departament d'Economia i Finances, Generalitat de Catalunya.

Data: setembre 2003

Web: http://www.gencat.net/economia/progecon/ecocat/sumari_76_77.htm

Estudi: *Els més llegits*

Font: Xarxa de Biblioteques de la Diputació de Barcelona

Data: agost 2005

Web: <http://www.diba.es/biblioteques/novetats/mesllegits.asp>

Estudi: *Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona 2005*

Font: Ajuntament de Barcelona

Data: gener 2005

Web: <http://www.bcn.es/estadistica/catala/dades/anuari/index.htm>

Estudi: *Informe PISA*

Font: Ministerio de Educación

Data: 2003

Web: <http://www.ince.mec.es/pub/pubintn.htm>

Nota: Documentació seleccionada de www.bcn.es/medciencias/catalan/noticies.htm

Claudi Mans

Catedràtic d'Enginyeria Química a la Universitat de Barcelona

Fa més de 20 anys que **Claudi Mans i Teixidó (Badalona, 1948)** treballa en el camp de la divulgació científica: ha impartit conferències sobre química a tot tipus de públic, a biblioteques, acadèmies, casals de districtes, museus, centres d'ensenyament secundari domina tots els formats, des de l'article als jocs per internet.

Un científic activista de la comunicació científica.

Recentment ha publicat el llibre ***La truita cremada***. Premi Divulga 1983 del Museu de la Ciència de la Fundació 'la Caixa' per l'article «Meditació davant una truita cremada: mullar, adherir i rentar», reproduït en aquest llibre.

Premi Eduard Fontserè 1978 de la Fundació Salvador Vives i Casajuana per un *Manual de Química Industrial*.

A <http://www.angel.qui.ub.es/mans/> podeu trobar gran quantitat de propostes sobre química / comunicació / difusió / pedagogia.

Pau Senra

entrevista

«Divulgar la teva recerca ajuda a tenir més recursos»

De totes les experiències viscudes de la divulgació científica, quines són les que destacaria?

Per a mi, la més important és la primera col·laboració amb el Museu de la Ciència de la Fundació 'la Caixa' (MCFLC), quan vaig col·laborar a fer uns fulletons d'algunes sales i a organitzar un Festival de Cinema Científic.

Potser el cinema és dels impactes que més recordo: als 13 anys vaig veure a l'escola una pel·lícula alemanya, *Fotosíntesi*, en la qual es mostraven molècules movent-se; la deuria veure unes deu vegades.

I la part de la divulgació escrita com va sorgir?

Em van començar a encarregar articles pel Col·legi de Químics i la Societat Catalana de Química, recopilats en el meu darrer llibre publicat, *La truita cremada*, amb un ressò (per a mi) sorprenent. També havia fet traduccions de llibres de química i alguns articles per a *Investigación y*

Ciència, que com a revista d'alta divulgació ha estat molt important per a mi. La meua actualització científica es fa, en gran part, a través d'aquesta revista. Pel que fa als meus articles, cal repassar-los sempre molt per tal que surtin correctes.

És un dels trets que la crítica destaca del seu llibre. Creu que la sorpresa pot venir del grau en què la carrera científica estimula o no una redacció correcta?

Segons com, empenya que sorprengui! Certament, la carrera científica no estimula la redacció, fem que la gent vagi més al gra. Ens preocupa més l'eficiència de transmissió del contingut del missatge que no els aspectes més formals, a diferència dels francesos que em consta que ho tenen més present al moment de valorar tesis. Però l'esforç de redacció és necessari per què cal pautar el teu públic objectiu. Com exemple, no em preocupa tant què

fa la «nanotecnologia» com que s'entengui que vol dir «petit», que vol dir «molt petit» i «realment petitíssim», i com sabem que hi és, si no ho veiem... En això dec molt a tota la gent de didàctica de la química com Mercè Izquierdo que han treballat els preconceptes –que vol dir *aprendre*– i la vinculació al professorat d'ensenyament secundari i primari, la qual cosa et porta a no preocupar-te tant de la última ciència com de la primera ciència.

Com veu la professió i els professionals de la comunicació científica?

En aquest moment, el món viu molt més dependent de la ciència, hi ha molta més gent que treballa en el camp de la ciència i la tecnologia. I, per altra banda, hi ha la democràcia que comporta que la gent demani, directament o indirectament, un rendiment de comptes, l'*accountability*, el que obliga a informar del que estàs fent. A més, en determinats àmbits divulgar la teva recerca ajuda a tenir més recursos (Atapuerca, NASA, etc.). El reconeixement per part de la comunitat no científica també és una eina de pressió.

«Cal transmetre la importància del neguit de preguntar-se coses.»

I la relació entre comunicadors i científics?

El que és important és que el comunicador de ciència sigui una persona amb perfil de comunicador. Si és un científic, cal que separi el vessant que s'ocupa de fer recerca científica del que és fer tasques de comunicació.

Potser la discussió és fins quin punt es pot «trivialitzar», és a dir, usar paraules que no són genuïnes per tal d'aconseguir que l'altre entengui. Per exemple, dubto que el gran públic entengui, amb el que jo crec que és entendre, els llibres de divulgació d'Stephen Hawking; pot entendre

que treballa en algunes coses, però dubto que la gent tingui els coneixements per entendre que és l'octava dimensió, ja que és molt difícil de visualitzar. Jo crec que el màxim que pot entendre és que no ho entén i potser seria interessant que entenguin perquè cal inventar allò que no s'entén. Cal transmetre la importan-

«Pensem científicament, abandonant si és possible, explicacions fatalistes. Sempre –però sempre, eh?– se m'han enganxat les truites a la paella de ferro.» [Extracte de La truita cremada, pàg. 15.]

cia del neguit de preguntar-se coses i ajudar que sorgeixin més neguits i dubtes sobre les coses. La bona difusió ajuda a repartir les responsabilitats per l'ús de la tecnologia.

Quins creu que són els reptes de futur per a la comunicació de les ciències?

Cada cop hi ha més interlocutors, com els departaments de premsa de les entitats, que difonen més ciència. Fins i tot gabinets específics de ciència (PCB, CSIC, etc.) que tenen una doble funció: tenen cura de la imatge institucional i de la necessitat de dir què es fa a les institucions.

Però cal reconèixer la necessitat de fer aquesta tasca dels gabinets i dotar-los de més recursos per tal que no estiguin només a l'espera de la gran notícia, sinó que hi hagi una estructura sistemàtica més àmplia. Una iniciativa que vaig trobar molt bé va ser la creació, a la Universitat de

Barcelona, d'una espècie de *Task Force*, a la disposició dels comunicadors, per si hi ha cap demanda més o menys urgent, i així facilitar i agilitar el contacte; es tractaria de gent que ja ha donat el seu vist-i-plau a rebre trucades, etc és un bon exemple de suport a la comunicació científica.

Des dels científics, sobretot en els grups de recerca més petits, la comunicació científica passa en un futur per una qualitat en el suport de la divulgació: persones externes que convoquin les rodes de premsa, mantinguin actius els webs, serveis de presentació de resultats (pòsters, infografies, ...), juntament amb la posada al dia sobre convocatòries d'ajuts per a difusió i un seguit de tasques complementàries que alliberi els científics de fer-ho tot. Tot un ventall de serveis professionals. Tot això, és clar, a més de potenciar les grans infraestructures bàsiques (biblioteques i serveis científicotècnics, entre d'altres).

I els projectes futurs?

De moment, acaba de sortir la traducció al castellà del llibre *La truita cremada (Tortilla quemada)*, distribuïda també per Rubes Editorial, i segueixo redactant articles de química quotidiana, mil conferències, cursets, alguns en col·laboració amb CosmoCaixa, i algun altre llibre de divulgació per al gran públic, que aviat es publicarà.

Coses que passen en un núvol fosc

Belén López

Accésit del I Premi Joan Oró a la Divulgació de la Recerca Científica, convocat per l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC) amb la col·laboració del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació (DURSI).

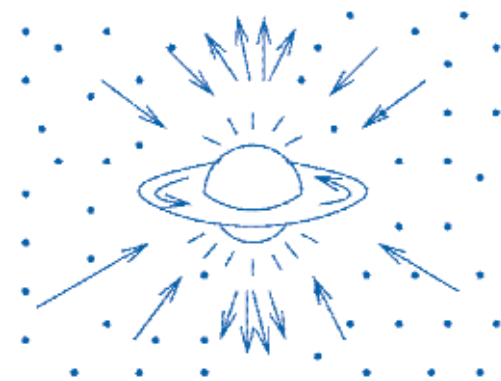
En algun punt de la Galàxia, en un dels seus braços espirals, hi havia un núvol fosc. Una aglomeració de gas i pols tan densa que la llum ho tenia difícil per passar a través d'ella. És en llocs com aquest, diuen els astrònoms, on es formen les estrelles. No massa lluny, a pocs centenars de bilions de quilòmetres, hi havia una estrella d'edat avançada, prou més gran que el nostre Sol. Una iaia-estrella amb sobrepès. Aquestes estrelles tenen un costum una mica desagradable: Un dia van i exploten. Per suposat, no és tan sobtat com això; van avisant, es veu venir, que tot acabarà així. Però el cas és que al final se n'ixen amb la seua, i exploten, enviant gran part de la seua massa a grandíssimes distàncies. Com eixes flors blanques i rodones que es desfan quan es bufa a sobre d'elles, omplint tot l'aire de floquets blancs i deixant a la mà només la part del centre. Els experts ho anomenen una supernova. Doncs tot aquest número va tenir com a resultat pertorbar la tranquil·litat del nostre núvol fosc. I llavors sí que començaren a passar coses interessants.

El primer que va succeir és que, al núvol fosc, hi arribà una ona expansiva. Per entendre'ns, és com si la supernova, en explotar, li haguera donat una empenta. La veritat és que això no s'ho prengué massa bé, el núvol. Començà a sentir-se una mica inestable. Es va dividir en molts núvols xicotets, tots amb una o més boletes en el centre. Natural, direu. Tu sacseja una capsula plena de sorra, i espera que tot torne al seu lloc; és impossible. La sorra es queda amun-

tegada ací i allà, no estesa de manera uniforme.

Fixeu-vos en un d'aquests nuvolets. És ara quan entrà en joc la famosa força de gravitació, la mateixa que fa que les pomes caiguen a terra. Aquesta força va anar atraient més i més pols i gas cap a eixa piloteta inicial, que ja era un bebè d'estrella. I com més matèria atreïa, més gran era la força, de manera que el bebè estel·lar podia empassar-se'n encara més, i va anar creixent igual que una gegantesca bola de neu. Imagineu-vos-el, al mig d'una gran polseguera, empassant i empassant com posseït per una fam insaciabile. Mentrestant, no parava de pegar voltes com un boig, fins que, després de vora un milió d'anys, la pols que l'envoltava va acabar formant un disc que girava amb ell al centre, igual que una gran faldilla de ballarina. I el bebè estrella continuava xuclant sense descans matèria del seu disc.

Però, de tant en tant, tenia lloc un fenomen curiós: Com que havia engolit tanta matèria sense deixar de girar cada vegada més ràpid, al final li va agafar com una mena d'indigestió. I vosaltres sabeu bé què és el que passa quan es té una indigestió, no? Es termina vomitant el dinar. Amb els bebès estrella és una cosa semblant. Només que, en comptes d'un munt de pastissos de xocolata, els astrònoms diuen que ha pres «massa moment angular». I el que llancen fora són dos dolls de matèria, un per dalt i l'altre per baix. En eixe moment, no s'hi deuen divertir gaire. Us imagineu vosaltres que vos ix el dinar per sobre del cap i pel cul?

Quan arriben a aquest punt, les estrelles xiquetes ja quasi han acabat de créixer. Al cap d'uns deu milions d'anys seran majors d'edat, i començarà per a elles la part més important de la seua vida. El seu cor ple de gas d'hidrogen i heli és com una gran estufa que produeix llum i calor. Han assolit un bell color groc-

**Tu sacseja una capsula plena de sorra, i espera que tot
torne al seu lloc; és impossible.
La sorra es queda amuntegada ací i allà,
no estesa de manera uniforme.**

taronja i són, imagine jo, raonablement felices. Tanmateix, el nostre bebè estel·lar va tenir un problema: no tenia al voltant prou pols i gas per alimentar-se. Es comenta que una estrella gran (un altra!) va començar a bufar un vent molt fort fins llevar-li el seu embolcall, deixant-la nua i petita. Potser. Jo, de les estrelles grans, m'espere qualsevol cosa. Encara que hi ha qui diu que no va ser culpa de cap estrella. Que el que va passar és que no n'hi havia un, d'aquests bebès estrella, sinó dos, o tres, o més, tots junts. I els va passar com a les boles del billar, que es colpegen les unes a les altres i alguna se'n va a fer punyetes, ben lluny. Separada del seu embolcall polsegós, només amb un xicotet disc en torn, el bebè estrella ja no podia continuar creixent. Es va quedar per sempre més petit, i més fred, perquè al seu cor no tindrà mai una estufeta com la que hi ha a dintre del nostre Sol. En resum, va quedar-se nanet.

Belén López Martí és doctora en Ciències Físiques per la Universitat de València. Nascuda a Castelló el 1974, va estudiar Física a l'esmentada Universitat i va realitzar el seu treball de tesi doctoral sobre «Nanes marrons en regions de formació estel·lar» a l'Observatori Estatal de Thüringen (TLS), en Tautenburg (Alemanya). En l'actualitat té un contracte com a investigadora al Departament d'Astronomia i Meteorologia de la Universitat de Barcelona, on continua amb les seves investigacions en el camp de la formació i l'evolució primerenca de nanes marrons i estrelles de baixa massa, a més de col·laborar en el desenvolupament de la missió Gaia de l'Agència Europea de l'Espai (ESA).

Els astrònoms l'anomenaren una nana marró. Direu, amb raó, que és un nom lleig. Tot i això, no està trista, la nostra naneta. Us contaré un secret: Les nanes marrons tenen coses que les pobres estrelles ni s'imaginen. Per exemple, tenen atmosfera, i núvols, com planetes més que gegants. A més, aquesta encara és jove, i continua menjant-se el seu disc sense pensar en el futur. El que no sabem és si també ella patirà indigestions d'aquestes que produeixen dolls de matèria cap a fora. Així que, fins ara, els astrònoms seguim amb molta atenció tot el que li està passant. I a ella li agrada. Vosaltres direu el que vulgueu, però jo crec que, en realitat, ella és la estrella del seu núvol fosc.

Nota

*Crèdits de les figures: Els dibuixos que acompanyen aquest text són de la pàgina web de John D. Landstreet, professor de la Universitat de Western Ontario i autor del llibre de text *Physical Processes in the Solar System* (<http://www.astro.uwo.ca/~jlandstr/pla nets/webfigs/formation/slide0.html>).*

Einstein a Barcelona

Amb motiu de l'Any Mundial de la Física, la revista QUARK, Ciència, Medicina, Comunicació i Cultura, ha dedicat el seu número 36 a la difusió de les idees d'Albert Einstein a casa nostra.

La publicació conté contribucions destacades, com el perfil elaborat per José Manuel Sánchez Ron, en què es planteja els objectius d'aquest científic després d'enunciar la relativitat general o qui va introduir les seves idees a Espanya. Antoni Roca i Emma Sallent Del Colombo, estudiosos d'aquest període de la història de la ciència, ens acosten el dia a dia de la visita que Einstein va fer a Barcelona el febrer de 1923. David Jou, Ferran Mascarell, Thomas Glick i Francisco Fernández Buey, entre altres, col·laboren en el número.

Sopar relativista

La revista també inclou els detalls del menú que els amfitrions van preparar amb motiu de la visita del científic a Barcelona, convidat per l'Institut d'Estudis Catalans a impartir un curs. Es tracta d'un sopar molt «especial» que, en clau irònica, va retre homenatge a Einstein i la seva teoria de la relativitat.

Ara, com a acte de cloenda de l'Any de la Física a Catalunya, s'ha organitzat un sopar que té lloc el 30 de novembre a l'Escola Industrial de Barcelona, amb els «sòlids i els líquids» que Albert Einstein va degustar en aquella ocasió. Faves a la Lorentz transformades a la catalana; gelat continu d'Euclides; vi d'efectes gravitatoris o un cava relativista que defleix la llum són algunes de les composicions que se serviran.

Una vetllada, apta per a tots els públics, per gaudir lúdicament i distèsament de les teories del físic més famós.

➔ **Més informació:**
<http://www.scf-iec.org>

Presentació de l'enquesta «Percepció social de la ciència»

L'enquesta 2004 sobre «Percepció social de la ciència y la tecnología» de la FECYT està disponible al web d'aquesta institució: http://www.fecyt.es/documentos/Libro_version_final.pdf

Mercè Piqueras, vicepresidenta de l'ACCC, va assistir a la taula de presentació del llibre a Barcelona, que va tenir lloc el 13 de juliol a l'Auditori de la Universitat Pompeu Fabra. La presentació va anar a càrrec de José Manuel Báez, director de Programes de la FECYT, i estava organitzat conjuntament per la Direcció de Promoció de la Cultura Científica (ICUB) i l'ACCC.

Influència de la ciència en la vida quotidiana

Es tracta de la segona enquesta realitzada per la FECYT, els resultats de la qual continuen marcant les línies apuntades a la primera. Així, es consolida la idea que la societat, escèptica davant les decisions dels governs –per exemple, sobre l'impacte del canvi climàtic o els plantejaments ètics del clonatge terapèutic– considera que ha estat exclosa del procés de discussió obert a propòsit de la influència de la ciència i la tecnologia sobre temes que afecten la vida

quotidiana. A més, segons s'afirma a l'estudi, la societat té la percepció d'haver rebut una mala informació per poder pronunciar-se sobre aquests assumptes. Per tant, i en coincidència amb les propostes de la Comissió Europea per al VII Programa Marc de Recerca, Desenvolupament i Demostració (2007-2013), s'assumeix com a prioritat contribuir al desenvolupament d'una societat basada en el coneixement i d'impulsar, i ampliar, el diàleg amb la ciència i la tecnologia. Un dels reptes per als propers anys continuarà essent la millora de la comunicació entre el món científic, els administradors de la ciència, els mitjans de comunicació i el públic en general, tenint cura del tractament dels temes de ciència i tecnologia en els diversos formats i presentació de la divulgació científica.

Premi Nacional de Pensament i Cultura Científica

Jorge Wagensberg, soci de l'ACCC, va rebre el Premi Nacional de Pensament i Cultura Científica, de la Generalitat de Catalunya. El jurat va voler destacar la seva tasca de comunicar de la ciència, fent-ho tant d'una manera científica com enormement creativa.

El jurat dels Premis Nacionals de Cultura, presidit per la consellera Caterina Mieras, estava format per: Anton Granero, Andrés Hispano, Jordi Jané, Assumpció Maresma, Dolors Oller, Mari Carmen Palma, Glòria Picazo, Carme Pinós, Jordi Porta, Luís Reales, Gemma Revuelta, Salvador Sunyer i Montserrat Duch.

➔ **Més informació a:**

http://premsa.gencat.net/display_release.html?id=20116&comp_id=1006

breus

Coneixement científic i propietat intel·lectual

Un nou projecte endegat el 2005, denominat *Science Commons*, té l'objectiu de superar les barreres que apareixen, en termes de propietat intel·lectual, a l'hora de difondre i compartir el coneixement científic. La iniciativa s'inclou dins de les accions de *Creative Commons* (CC), corporació americana sense ànim de lucre que ofereix un sistema flexible de llicències per cedir alguns drets d'autor d'obres creatives. La Universitat de Barcelona és, des de l'any 2003, la institució de l'Estat espanyol afiliada a aquesta corporació, on ha liderat el projecte d'adaptació de les llicències estàndard de la CC a la legislació espanyola, seguint el model del de l'Institut de Tecnologia de Massachussets (MIT).

Deixalles radioactives

La Comissió Europea ha encarregat un Eurobaròmetre dedicat, específicament, a la percepció que la ciutadania té de les deixalles radioactives. Les conclusions de l'estudi, realitzat el mes de març, es poden consultar a:

http://europa.eu.int/comm/public_opinion/archives/ebs/ebs_227_sum_en.pdf

Vladimir de Semir s'incorpora a l'IRD

Vladimir de Semir, soci de l'ACCC, comissionat de Cultura Científica (ICUB), s'ha incorporat al comitè de deontologia i ètica de l'Institut de Recherche pour le Développement (IRD), organisme consultiu que desenvolupa projectes científics internacionals i programes d'informació científica dirigits a la transmissió de coneixement entre països desenvolupats i països emergents. Amb la incorporació de De Semir es pretén ampliar els programes de formació i intercanvi d'experiències professionals entre periodistes, i en general de la cultura científica, entre els diferents països.

La grip aviària

Des de fa alguns mesos, són moltes les notícies que els mitjans de comunicació donen sobre l'expansió d'una malaltia de les aus o ocells –l'anomenada grip aviària– originada al sud-est d'Àsia, que pot estendre's a altres continents i afectar també l'espècie humana.

Des de l'antiguitat es coneixen infeccions pròpies dels animals no humans que poden passar a la nostra espècie. Són les anomenades **zoonosis** (singular, **zoonosi**), entre les quals es troben la tinya, el carboncle (*anthrax* en anglès), la brucel·losi o febres de malta, la ràbia, la pesta, la mixomatosi o la toxoplasmosi. La grip aviària és també una zoonosi, atès que des de 1997 hi ha casos descrits de persones afectades per la infecció. La malaltia es coneix des de finals del segle XIX i des d'aleshores se n'han produït més de 30 brots virulents. L'actual, d'extremada virulència, està causat per l'anomenat virus de la grip H5N1 (un ortomixovirus).

Les notícies que ens arriben de la grip aviària parlen sovint de la possibilitat que aquesta malaltia pugui expandir-se per tot el món mitjançant els ocells migratoris i el tràfic d'ocells exòtics entre diversos països. Si així fos, no es produiria, com s'ha dit repetidament, una *pandèmia* sinó una **panzoòtia**, que és el terme corresponent en veterinària.

Per altra banda, hi ha la possibilitat que enguany es produeixi una **pandèmia** de grip humana, també força virulenta, com les que solen donar-se de manera cíclica cada 20 o 30 anys. Si mai entressin en contacte els virus de la grip aviària i de la grip humana, hi ha el perill que els seus genomes es recombinessin i en sortís un virus encara més virulent. És una possibilitat molt remota, però cal que la població n'estigui previnguda.

Descripció	En l'espècie humana	En els altres animals
Aparició sobtada i propagació d'una malaltia (transmissible o no) que afecta un gran nombre d'individus en un territori o població determinats.	Epidèmia	Epizootia
Presència continuada o en èpoques fixes d'una malaltia en una zona geogràfica determinada.	Endèmia	Enzoòtia
Epidèmia que es dona en molts països, sense que afecti necessàriament un gran nombre d'individus de cadascun d'aquests països.	Pandèmia*	Panzoòtia

* Originàriament, el terme es referia a una epidèmia que s'estén a gairebé tots els habitants d'un país o un continent, de vegades fins i tot a tota la humanitat.

Per veure la distinció entre els noms propis de malalties humanes i de les d'altres animals, repassarem alguns termes d'epidemiologia al gràfic adjunt.

Tot i que hi ha molts veterinaris que fan servir els termes propis de l'epidemiologia humana, des d'alguns col·legis professionals ja s'ha indicat la conveniència de fer servir els termes adients en cada cas. Els mitjans de comunicació, amb la seva influència sobre la població, poden fer una tasca molt valuosa «per salvar-nos els mots i per retornar-nos el nom de cada cosa».

recorda ...

En català, els termes 'au' i 'ocell' són sinònims: totes les aus són ocells, independentment de la seva grandària [no *tamany*]. En anglès o en francès tampoc no es distingeix, tots són *birds* o *oiseaux*.

Mercè Piqueras
mercepiqueras@wanadoo.es

Innovació i excel·lència a l'entorn de la salut

Instituto Novartis
de Comunicación en Biomedicina

El Instituto Novartis de Comunicación en Biomedicina (INCB) ha desenvolupat més de 70 activitats en les quals han participat de manera directa uns 2100 especialistes i n'han rebut informació uns 38 000.

Fa quatre anys va veure la llum un projecte que pretenia unir dos mons molt diferents, difícils de complementar. La rigorositat i especialització d'un i la pluralitat i generalitat de l'altre han fet que la interrelació entre ciència i comunicació sigui tot un repte.

L'INCB i l'ACCC col·laboren per difondre el coneixement i la reflexió sobre l'actualitat científica i sanitària

Al 2001, Novartis es va proposar que tant la comunicació com la salut anessin de la mateixa mà i va idear el vehicle que permetés la divulgació del coneixement científic i una major especialització dels experts de la comunicació, dos dels aspectes més demandats des de diversos fòrums del sector. Aquest vehicle va passar a anomenar-se *Instituto Novartis de Comunicación en Biomedicina* amb el propòsit de promoure, articular i desenvolupar activitats complementàries a la docència, a la investigació i a la documentació en l'àmbit de la comunicació en salut i en biomedicina.

Des de llavors, com assegura Fernando Mugarza, el seu director, s'han desenvolupat més de 70 activitats en les quals han participat de manera directa uns 2100 especialistes i han rebut informació uns 38 000.

Com fer periodisme saludable

La salut és una de les principals demandes i preocupacions dels ciutadans, i la millor resposta a aquesta demanda consisteix en proporcio-

nar una major i millor informació sobre salut.

S'ha de seguir treballant perquè la salut i la medicina no només s'integrin en l'actualitat noticiosa, sinó que ho puguin fer, almenys, amb una major especialització i elaboració de la informació, tal com succeeix en altres àmbits. En aquest buit treballa l'INCB «desenvolupant activitats que fomentin aquest àmbit», afirma el Dr. Mugarza.

Presentació de l'INCB a Pamplona

Amb aquesta iniciativa, Novartis posa de manifest una vegada més el seu compromís amb la societat en general, no només a través de la investigació, el desenvolupament, la producció i comercialització de fàrmacs, sinó a través de projectes innovadors, com aquest *Instituto* sorgit amb una voluntat d'innovació i excel·lència en informació i comunicació en l'entorn de la salut.

L'Instituto i l'ACCC

L'*Instituto* està vinculat a organismes i institucions estretament relacionades amb els mitjans de comunicació, universitats i altres col·lectius interessats per la formació i difusió de continguts i projectes en salut. D'aquest interès neix la col·laboració amb l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC) en l'organització conjunta de

Conferència de Pedro Alonso amb l'ACCC.

diverses iniciatives per afavorir el coneixement i la reflexió sobre temes de gran actualitat i repercussió social com el cas del *Prestige*, la grip aviària, la vacuna de la SARS, la malària, les cèl·lules mare, i un llarg etcètera. Iniciatives en les quals participa l'INCB.

Conferència de Manuel Corachán i Natàlia Majó amb l'ACCC.

Des de la seva creació, l'*Instituto* ha realitzat i donat suport a cursos, seminaris, exposicions, màsters, cursos de postgraus, conferències, jornades, lliuraments de premis i publicacions, totes elles en col·laboració amb universitats i institucions vinculades als àmbits de la salut i de la comunicació.

Qui és qui

Contactes de les entitats col·laboradores de l'ACCC

Cal mencionar els cursos d'estiu amb la Universitat de Barcelona (UB), la Universidad Rey Juan Carlos I (URJC), la Universidad Complutense de Madrid (UCM), i la Universidad Internacional Menéndez Pelayo (UIMP); els cursos i seminaris amb la Associació Nacional d'Informadors de la Salut (ANIS); l'exposició «Genes y gentes» amb l'Ajuntament de Saragossa, el Govern d'Aragó i la Universidad de Zaragoza.

Així mateix, ha realitzat el Màster de Comunicació Científica en col·laboració amb l'Institut d'Educació Contínua (IDEC) i la Universitat Pompeu Fabra (UPF), que aquest any ha complert el seu 10è aniversari, així com diferents programes de postgrau. D'altra banda, ha participat en conferències i jornades amb la Universidad de Sevilla (US), el Govern de Cantàbria, l'Associació de la Comunicació Sanitària i Social (ACSAS), la Regidoria de Ciutat del Coneixement de l'Ajuntament de Barcelona (amb els cicles de conferències «Genètica i Ciutat» i «Medicina al segle XXI»), l'Escola Andalusia de Salut Pública (EASP) i la Conselleria de Salut de la Junta d'Andalusia, entre d'altres.

Mereix una especial atenció el seu fons documental que inclou la publicació de les conferències impartides en els cicles «Genes y gentes», «Genómica y salud» i «Genética y ciudad», així com la posada en marxa de la publicació de nombroses conferències i treballs científics.

➔ **Per a més informació sol·liciti la publicació de l'INCB**
Tel.: 93 306 45 16
www.novartis.es

Instituto Novartis de Comunicación en Biomedicina (INCB)

Fernando Mugarza
DIRECTOR DE COMUNICACIÓ CORPORATIVA I RELACIONS INSTITUCIONALS

Montserrat Tarrés
PHARMA COMMUNICATION MANAGER

Gran Vía de les Corts Catalanes, 764
08013 Barcelona
Tel.: 93 306 42 64

FCRI Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació

Jordi Mas
DIRECTOR ADJUNT

Pg. Lluís Companys, 23
08010 Barcelona
Tel.: 93 268 77 00

Grup AGBAR (Aigües de Barcelona)

Montserrat Alomà
RESPONSABLE CORPORATIU DE RELACIONS AMB ELS MITJANS

Diagonal, 39, 1ª planta.
08009 Barcelona
Tel.: 93 342 20 00

Feique (Federación Española de Industrias Químicas)

Juan Antonio Labat

Hermosilla, 31
28001 Madrid
Tel.: 91 431 79 64

Laboratorios Dr. Esteve S.A.

M. Àngels Valls
DIRECTORA DE COMUNICACIÓ

Av. Mare de Déu de Montserrat, 221
08041 Barcelona
Tel.: 93 446 62 60

ACITRE (Associació Catalana d'Instal·lacions de Tractament de Residus Especials)

Luis Basteiro
SECRETARI GENERAL

Galileu, 303-305, 4t
08014 Barcelona
Tel.: 93 394 44 59

PFIZER

Pedro Luis González
MÀRQUETING AL CONSUMIDOR PARQUE EMPRESARIAL - LA MORALEJA

Parque Empresarial - La Moraleja
Avda. Europa 20, B
28108 Alcobendas
Tel.: 670 921 861

Gas Natural, SDG, S.A.

Jordi Garcia
DIRECTOR DE COMUNICACIÓ

Laura Sabaté
VICEDIRECTORA DE RELACIONS AMB ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Portal de l'Àngel, 22
08002 Barcelona
Tel.: 93 402 55 13

Ciment Català (Agrupació de Fabricants de Ciment de Catalunya)

Joan Palau

València, 245, 3r 5a
08007 Barcelona
Tel.: 93 243 08 35

USP Institut Universitari Dexeus

Maria Reales Guisado

DIRECTORA DE COMUNICACIÓ I IMATGE

Calatrava, 83
08017 Barcelona
Tel.: 93 227 47 99

ploma caudal

Curs Omnis Cellula de Comunicació Científica

Tot just quan la reforma docent universitària es troba en ple clímax, a cavall de la convergència educativa europea en matèria de formació superior, els responsables dels ensenyaments de ciències es plantegen la necessitat d'incloure nous coneixements i aptituds en el currículum dels científics que puguen.

Atesa la creixent conscienciació envers la necessària projecció social de la ciència, els nous complements formatius pretenen ampliar les capacitats dels futurs científics en matèries no estrictament científico-tècniques, sinó de caire social. Entre d'altres noves assignatures obligatòries que actualment s'està plantejant d'incloure en els nous plans d'estudis, destaquen la bioètica i, molt sorprenentment –a grat de molts–, la comunicació científica.

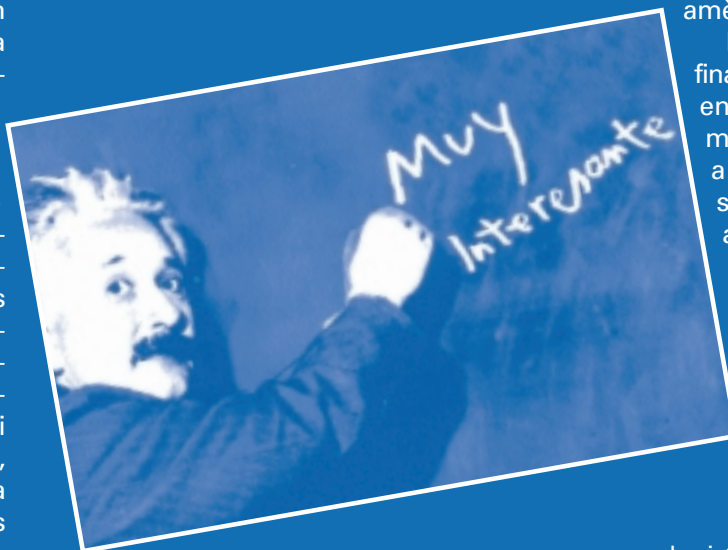
En aquest marc de canvi cap a una ciència més propera a la ciutadania, *Omnis cellula* i l'Associació Catalana de Comunicació Científica organitzaren el proppassat mes de juliol el I Curs de Comunicació Científica, amb la col·laboració de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona. Realitzar un curs com aquest a l'Aula Magna d'una Facultat de Ciències, i considerant que es tracta de la primera vegada que entre les seves parets té lloc un acte com aquest, és un símptoma evident que manifesta la conscienciació de la comunitat científica envers la formació transversal dels científics del segle XXI. De la mateixa manera, l'afluència d'alumnes a l'auditori, més d'un centenar entre estudiants de ciències, doctorands i professionals de la comunicació, féu palesa la càlida benvinguda per part dels futurs investigadors i comunicadors.

Durant cinc dies, científics i periodistes procedents de diferents especialitats i mitjans exposaren les claus per aconseguir una efectiva comunicació de la ciència a la societat. Cristina Junyent obrí les jornades apuntant les raons que justifiquen la necessitat de la comunicació social de la ciència: responsabilitat i retroalimentació positiva. Investigadors com David Bueno, del Departament de Genètica de la Universitat de Barcelona, exposaren les claus per divulgar ciència amb èxit; i del funcionament de la premsa escrita, la ràdio i la televisió, se n'encarregaren experts com Joaquim Elcacho (*Avui*), Josep Lluís González (Ràdio 4) i Tomàs Molina (TV3).

Un aspecte que francament preocupa a tot estudiant de ciències, per resultar-li immediat i inevitable, és la realització amb èxit de la conferència científica, ja sigui davant d'un públic especialitzat o general. A aquest respecte, Josep Clotet, de la Universitat Internacional de Catalunya, oferí la seva experiència i saber fer a un públic que en quedà entusiasmat. Finalment, Enrique Coperías, sotsdirector de la revista *Muy Interesante*, s'encarregà de tancar el curs tot explicant les claus de l'èxit que fan de la seva revista la segona més venuda a tot l'Estat.

En total, deu experts oferiren deu lliçons magistrals que tractaren en profunditat els diversos nivells, estils i formats de la comunicació científica, en un ambient amè i participatiu.

Feta la valoració final de l'activitat, no ens queda altre remei que començar a plantejar-ne una segona edició i animar a altres universitats i centres de recerca a fer el mateix.

Héctor Ruiz

Omnis Cellula

hruiz@omniscellula.net